

Paweł Opitek¹, Aleksander Tomaszuk²

Podstawy prawne użycia bezzałogowych statków powietrznych do realizacji czynności procesowych i operacyjno-rozpoznawczych

Streszczenie

Artykuł mówi o tym, jakie są podstawy prawne użycia bezzałogowego statku powietrznego w czynnościach procesowych i operacyjno-rozpoznawczych. Szczególnie ważna, ale też skomplikowana, jest kwestia, kiedy zastosowanie drona stanowi formę kontroli operacyjnej zarządzanej przez sąd, a kiedy można rejestrować obraz bez zgody sądu. Autorzy poruszyli dodatkowo takie kwestie, jak dokumentowanie wspomnianych czynności, filmowanie działania nazwanego „zakup kontrolowany”, czy oględziny i przeszukanie z wykorzystaniem maszyny latającej.

Słowa kluczowe

Dron, bezzałogowy statek powietrzny, kontrola operacyjna, rejestracja obrazu i dźwięku, zakup kontrolowany, przestępstwo, policja.

1. Wprowadzenie

Analiza podstaw prawnych użycia bezzałogowych statków powietrznych (BSP) do realizacji ustawowych zadań policji stanowi ważne zagadnienie z kilku powodów. Drony są coraz powszechniej oraz w różnych celach wykorzystywane przez formacje policyjne do realizacji powierzonych im zadań, gdyż użycie statków latających może dotyczyć praktycznie każdego z zadań określonych w art. 14 ust. 1 ustawy o Policji³; zgodnie z przywołanym przepisem, w granicach swych zadań policja wykonuje czynności: operacyjno-rozpoznawcze, dochodzeniowo-śledcze i admi-

---

¹ Dr Paweł Opitek, prokurator Prokuratury Regionalnej w Krakowie delegowany do Prokuratury Krajowej, adiunkt w Zakładzie Kryminologii Stosowanej Wydziału Administracji i Bezpieczeństwa Narodowego Akademii im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim, ORCID ID: 0000-0002-4015-5774.

² Aleksander Tomaszuk, prokurator Prokuratury Regionalnej w Warszawie delegowany do Prokuratury Krajowej.

³ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r., poz. 171), dalej: u.Pol.

nistracyjno-porządkowe w celu rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw, przestępstw skarbowych i wykroczeń, poszukiwania osób ukrywających się przed organami ścigania lub wymiarem sprawiedliwości oraz poszukiwania osób zaginionych. Ponieważ organy władzy publicznej i reprezentujący je funkcjonariusze działają na podstawie i w granicach wyznaczonych przez prawo, to każdorazowe zastosowanie bezzałogowego statku powietrznego powinno opierać się na stosownej podstawie prawnej. Jednak owa subsumpcja normy prawnej do czynności faktycznych związanych z użyciem drona nie zawsze jest zadaniem łatwym; przeciwnie, rodzi niekiedy trudności lub kontrowersje, a stanowisko takie autorzy opierają na doświadczeniu zawodowym związanym we współpracą z policją. Jako przykład wskazać należy rejestrację dla celów dowodowych obrazu z innego obszaru, niż miejsce publiczne z wykorzystaniem latającej maszyny. Owa czynność na pierwszy rzut oka mogłaby wydawać się działaniem czysto technicznym, nieobwarowanym normalnie szczególnymi obostrzeniami, jednak w rzeczywistości podlega ścisłemu reżimowi prawnemu. Będzie o tym jeszcze mowa w dalszej części opracowania. W tym miejscu natomiast podkreślenia wymaga, że funkcjonariusze podejmujący czynności procesowe lub pozaprocessowe z użyciem BSP muszą przeanalizować zagadnienia prawne i techniczne, które dotyczą wykorzystania drona w konkretnej sprawie. Wynika z tego, że problem podjęty w artykule jest ważny i ma zakotwiczenia w warstwie dogmatycznej (wykładnia przepisów prawa) oraz praktycznej (faktyczne sytuacje wykorzystania bezzałogowych statków powietrznych w działaniach policji).

Termin „bezzałogowy statek powietrzny” (ang. *unmanned aerial vehicle*) doczekał się definicji legalnej w prawie Unii Europejskiej; zgodnie z art. 3 pkt 30 rozporządzenia bazowego 2018/1139⁴ oznacza on każdy statek powietrzny wykonujący operację lub przeznaczony do wykonywania operacji samodzielnie lub będąc pilotowanym zdalnie bez pilota na pokładzie. I chociaż polskie prawo nie implementowało bezpośrednio ww. definicji, to w ustawie z dnia 3 lipca 2002 r. Prawo lotnicze⁵ oraz w pozostałych aktach prawnych, regulujących użycie dronów, legislator posłużył się terminem „bezzałogowy statek powietrzny”⁶. BSP są wypo-

⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1139 z dnia 4 lipca 2018 r. w sprawie wspólnych zasad w dziedzinie lotnictwa cywilnego i utworzenia Agencji Unii Europejskiej ds. Bezpieczeństwa Lotniczego oraz zmieniające rozporządzenia Parlamentu, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/?uri=CELEX:32018R1139>, data odczytu: 29 grudnia 2023.

⁵ Tekst jedn. Dz. U. z 2022 r., poz. 1235 z późn. zm.

⁶ Pomimo tego można mówić o pewnym „zamieszaniu terminologicznym”, gdyż oprócz pojęcia „bezzałogowego statku powietrznego”. Tytułem przykładu w załączniku 7 do

sażone w kamerę ze stabilizowaną głowicą optoelektroniczną z zoomem optycznym i cyfrowym. System kamer jest wymienny, więc na dronie można zamontować sprzęt najbardziej adekwatny do realizacji konkretnego zadania np. kamera termowizyjna znajduje zastosowanie do lokalizowania przez policję osób zaginionych lub podejrzanych, które ukrywają się w zalesionych obszarach lub poszukiwań prowadzonych w porze nocnej. Niektóre z czynności przy użyciu drona doczekały się szczególnej, ustawowej regulacji; np. art. 2 pkt 59 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym⁷ stanowi, że „urządzenie rejestrujące – stacjonarne, przenośne albo zainstalowane w pojeździe albo na statku powietrznym urządzenie ujawniające i zapisujące za pomocą technik utrwalania obrazów naruszenia przepisów ruchu drogowego przez kierujących pojazdami”. Kamera umieszczona na dronie jest więc dokładnie takim samym urządzeniem rejestrującym – w myśl prawa – co kamera na policyjnym śmigłowcu, a także wideorejestратор samochodowy.

Zastosowanie właściwej podstawy prawnej do podjętych działań, to zadanie ciężące na osobach bezpośrednio prowadzących czynności operacyjno-rozpoznawcze, porządkowe, poszukiwawcze lub procesowe. Chodzi o trafne określenie charakteru czynności oraz przepisu ustawy policyjnej lub procesowej zezwalającego na jej realizację przy użyciu urządzenia technicznego, jakim jest dron, co znajduje bezpośrednie przełożenie na możliwość wykorzystania w postępowaniu karnym danych lub informacji zebranych przez bezzałogowy statek powietrzny zgodnie z obowiązującą procedurą. Niewłaściwe, pod względem regulacji prawnych, użycie drona, nie tylko stawia pod znakiem zapytania wartość dowodową uzyskanego z jego pomocą materiału, ale może skutkować ponadto odpowiedzialnością dyscyplinarną lub administracyjną, a w skrajnych przypadkach nawet karną (art. 231 k.k., art. 267 k.k.⁸) funkcjonariusza publicznego, realizującego „wadliwą” czynność.

---

konwencji chicagowskiej posłużono się terminem „zdalnie sterowany statek powietrzny” (ang. *Remotely Piloted Aircraft*), a w nieobowiązującym już rozporządzeniu 216/2008 w sprawie wspólnych zasad w zakresie lotnictwa cywilnego była mowa o bezpilotowych statkach powietrznych. W literaturze przedmiotu z kolei, poza powyższymi pojęciami, autorzy nie dokonując rozróżnienia technicznego lub funkcjonalnego, posługują się terminami „systemy bezzałogowych statków powietrznych” (ang. *Unmanned Aerial Systems*) lub „zdalnie pilotowane systemy powietrzne” (ang. *Remotely Piloted Aircraft System*), (w:) M. Ostrihansky, M. Szmigiero, Prawo dronów. Bezzałogowe statki powietrzne w prawie Unii Europejskiej oraz krajowym, Rozdział 1. Pojęcia podstawowe, Wolters Kluwer Polska 2020, Lex.

⁷ Tekst jedn. Dz. U. z 2023 r., poz. 1047 z późn. zm.

⁸ Ustawa z dnia z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (tekst jedn. Dz. U. z 2022 r., poz. 1138 z późn. zm.) dalej: k.k.

Poglądy wyrażone w artykule jego autorzy oparli na analizie obowiązujących przepisów prawa oraz doświadczeniach zdobytych w pracy prokuratora. Nie stanowią one więc oficjalnego stanowiska instytucji, w której są zatrudnieni, ale stanowią przyczynek do dyskusji na podjęty temat badawczy. W opracowaniu trudno odnaleźć odwołania do orzeczeń sądowych lub poglądów doktryny, które bezpośrednio mówiłyby o podstawach prawnych wykorzystania dronów do czynności procesowych i operacyjno-rozpoznawczych, gdyż temat ten stanowi *novum* w literaturze i orzecznictwie. Trudno oczekiwać również, aby sama policja podawała, w ramach obowiązku udostępniania informacji publicznej, szczegółowe informacje dotyczące wykorzystania bezzałogowych statków powietrznych skoro, zgodnie z art. 20a ust. 1 u.Pol, zapewnia ona ochronę form i metod realizacji swoich zadań. Szczególnie dotyczy to wykorzystania dronów w ramach czynności operacyjno-rozpoznawczych. Zaprezentowane stanowisko znalazło odzwierciedlenie w orzeczeniu Naczelnego Sądu Administracyjnego⁹, które dotyczyło co prawda Centralnego Biura Antykorupcyjnego, ale identyczny przepis odnoszący się do ochrony form i metod realizacji zadań przez CBA zamieszczony jest także w ustawie o Policji. Sąd orzekł, że informacje o technicznych możliwościach Biura w zakresie (ewentualnego) posiadania bezzałogowych statków powietrznych podlegają ochronie uregulowanej ustawą z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych.

Poza zakresem artykułu pozostawiono kwestie dotyczące obowiązku ustalenia i spełnienia wymogów technicznych dotyczących m.in. faktycznej możliwości wykorzystania dronów pod względem warunków atmosferycznych, uzyskania odpowiednich zgód i pozwoleń na ich użycie, usytuowania osoby lub obiektu będącego w zainteresowaniu organów ścigania pod kątem szczególnych stref ruchu powietrznego (np. w obszarze lotniska), czy rodzaju zastosowanej do obserwacji maszyny. Spełnienie odpowiednich wymogów w tym zakresie leży zasadniczo w gestii funkcjonariuszy pionu technicznego służby, która planuje wykorzystać drona, a wspomniane kwestie regulowane są zarówno przez normy powszechnie obowiązujące, jak i wewnętrzne regulacje policyjne. Funkcjonują ponadto szczegółowe przepisy prawa administracyjnego i cywilnego, doprecyzowywane w opiniach wydawanych przez Urząd Lotnictwa Cywilnego, związane z użyciem BSP¹⁰. Niniejsza analiza dotyczy natomiast właściwej realizacji

---

⁹ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 2 lutego 2018 r., sygn. I OSK 668/16, LEX nr 2475548.

¹⁰ Na stronie ULC znajduje się szczegółowy wykaz aktów prawnych, zarówno prawa Unii Europejskiej, jak i krajowych, określających wymagania dla systemów bezzałogowych

czynności przy zastosowaniu bezzałogowych statków powietrznych pod względem ustawy o Policji oraz Kodeksu postępowania karnego¹¹.

2. Czynności operacyjno-rozpoznawcze

Bezzałogowy statek powietrzny, wykorzystywany do czynności operacyjno-rozpoznawczych, będzie środkiem technicznym w rozumieniu art. 20a ust. 1 u.Pol, a działania podjęte z jego wykorzystaniem stanowią realizację przez policję ustawowych celów nałożonych na tą formację w postaci rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw, przestępstw skarbowych i wykroczeń. Ogólna kompetencja policji do realizacji działań pozaprocesowych z użyciem drona wynika z art. 15 ust. 1 pkt 5a u.Pol zgodnie z którym policjanci wykonując czynności operacyjno-rozpoznawcze mają prawo do obserwowania i rejestrowania przy użyciu środków technicznych obrazu zdarzeń w miejscach publicznych oraz dźwięku towarzyszącego tym zdarzeniom. Wspomniana regulacja mówi o „miejscach publicznych” realizacji czynności. Chociaż brakuje definicji legalnej, czym jest „miejsce publiczne”, to wątpliwości w tym zakresie rozwiewa orzecznictwo sądowe i doktryna prawnicza. „Miejsce publiczne”, to teren przeznaczony dla nieograniczonej liczby osób¹²; miejsce „dostępne bez specjalnego zezwolenia bliżej nieokreślonego kręgowi osób”¹³; „dostępne dla nieograniczonego kręgu podmiotów, chociażby w chwili zachowania sprawcy nikt poza nim samym tam się nie znajdował”¹⁴. Miejscami takimi są: publiczne place, parki, ulice, strefa wymagająca posiadania określonej karty wstępu (biletu, zaproszenia) np. kino letnie na świeżym powietrzu, stadion sportowy, czy dziedziniec. Miejscem publicznym jest kąpielisko miejskie, ponieważ stanowi ono teren

---

statków powietrznych, przepisów i procedur dotyczących eksploatacji takich statków oraz wytyczne Prezesa ULC. Co ciekawe, owe wytyczne nie jedynie tylko opiniami prawnymi, ale podlegają publikacji w Dzienniku Urzędowym ULC. Przepisy te regulują szczegółowo wiele kwestii związanych z operacją przy użyciu systemu bezzałogowego statku powietrznego i muszą być one przestrzegane w trakcie realizacji przez daną służbę czynności z użyciem drona, zob. <https://ulc.gov.pl/pl/drony/akty-prawne>, data odczytu: 12 września 2023 r.

¹¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (tekst jedn. Dz. U. z 2022 r., poz. 1375 z późn. zm.), dalej: k.p.k.

¹² Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 13 listopada 2020 r., sygn. II AKa 101/20, LEX nr 3435358, wyrok Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 31 stycznia 2020 r., sygn. VI Ka 1098/19, LEX nr 3044794.

¹³ Wyrok Sądu Rejonowego w Kielcach z dnia 13 stycznia 2022 r., sygn. IX K 685/20, LEX nr 3410555.

¹⁴ Wyrok Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 5 października 2021 r., sygn. IV Ka 614/21, LEX nr 3274473.

ogólnie dostępne dla nieograniczonej i nieokreślonej liczby osób. Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 5a u.Pol, wszystkie wymienione obszary mogą być obserwowane przy użyciu drona wraz z rejestracją obrazu, jeśli policja wykonuje powierzone jej zadania, wymienione w art. 15 ust. 1 u.Pol¹⁵. Co jednak, jeśli ma się do czynienia z miejscem niepublicznym?

Przedstawiając kwestię operacyjnej rejestracji za pomocą BSP obrazu poza miejscem publicznym, jako przykład niech posłuży teren nieruchomości. Przyjęcie odpowiedniej podstawy prawnej takiej czynności wymaga określenia, z jaką nieruchomością ma się do czynienia pod względem dostępu przez osoby trzecie do tejże nieruchomości. Jeśli posesja jest nieogrodzona albo ogrodzona w sposób, który pozwala każdemu z przechodniów ją obserwować bez podejmowania w tym celu szczególnych zabiegów, to ma się do czynienia z miejscem publicznym. Jej właściciel (użytkownik) ma bowiem pełną świadomość, że inne osoby mogą zaobserwować i osiąść wiedzę o tym, co dzieje się dookoła jego domu. Inaczej rzecz ujmując: użytkownik terenu nie zmanifestował w takiej sytuacji, że nie życzy sobie, aby inni ludzie oglądali jego posesję. Osoby postronne nie mają natomiast obowiązku „zasłaniać oczu” tak, aby nie widzieć tego, co dzieje się dookoła nich. Skoro nieogrodzona nieruchomością stanowi miejsce publiczne, to funkcjonariusze policji mają prawo na podstawie art. 15 ust. 1 pkt 5a u.Pol wykonywać czynności operacyjno-rozpoznawcze w postaci obserwowania i rejestrowania obrazu takiej nieruchomości przy użyciu środka technicznego.

Ocena charakteru miejsca powinna być wykonana na podstawie wykładni art. 15 ust. 1 pkt 5a u.Pol literalnej, ale także systemowej i celowościowej, z pomocniczym zastosowaniem norm prawa cywilnego i administracyjnego. W ocenie sytuacji nie chodzi np. o prawne pojęcie zakresu przestrzennego i granic nieruchomości, której charakter określa art. 4 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami¹⁶ oraz wydane na jej podstawie rozporządzenia wykonawcze. Przepisy

¹⁵ Podobnie wskazuje K. Kuła: „W przypadku zamiaru użycia przez Służbę Kontrwywiadu Wojskowego i Żandarmerię Wojskową dronów w ramach czynności operacyjno-rozpoznawczych trzeba wziąć pod uwagę kilka kwestii. Oficerowie służb muszą każdorazowo szczegółowo zaplanować miejsce użycia drona, aby nie narazić się na ewentualny zarzut przekroczenia uprawnień. Jeśli jest to miejsce publiczne, a więc miejsce dostępne dla nieokreślonej liczby osób, jak np. ulica, plac, park, sklep, kino, stadion sportowy, tramwaj, itp., zarządzenie o użyciu drona, w tym na potrzeby Żandarmerii Wojskowej, może podjąć Szef Służby Kontrwywiadu Wojskowego, (w:) K. Kuła, Drony w służbie SKW i żandarmerii – na co pozwala prawo?, <https://defence24.pl/drony-w-sluzbie-sk-w-i-zandarmerii-na-co-pozwala-prawo>, data odczytu: 29 grudnia 2023 r.

¹⁶ Tekst jedn. Dz. U. z 2023 r., poz. 344 z późn. zm.

takie są miarodajne dla obrotu prawnego i wykonywania prawa własności, ale dopiero stwierdzenie, czy sposób ogrodzenia terenu daje faktyczne możliwości bezpośredniej jego obserwacji z zewnątrz przez inne osoby, leży w gestii wykładni art. 15 ust. 1 pkt 5a u.Pol. Nie ma znaczenia pod względem podstawy prawnej realizacji czynności, czy bezzałogowy statek powietrzny będzie latał w pionowej granicy nieruchomości, czy poza nią, co zresztą jest kwestią niejednoznaczną, gdyż granicę pionową posesji określa jej przeznaczenie i sposób zwykłego korzystania z terenu, zgodnie ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa do nieruchomości. Przestrzeń powietrzna sięgająca poza społeczno-gospodarcze przeznaczenie gruntu wolna jest od własnościowych stosunków prawnych prawa cywilnego, ale może poruszać się w niej bezzałogowy statek powietrzny i prowadzić obserwację.

Zdaniem autorów zachodzi następująca korelacja: teren nieruchomości, który da się obserwować „gołym okiem” bez użycia specjalistycznego sprzętu, może być rejestrowany na podstawie art. 15 ust. 1 pkt 5a u.Pol niezależnie od tego, czy robi się to za pomocą urządzeń „naziemnych” (kamera umieszczona w zakamuflowanym punkcie lub urządzenie niasobne zamontowane u osoby, która znajduje się na nieruchomości), czy też przy użyciu środka technicznego w postaci drona. Oczywiście, konkretne stany faktyczne mogą być różne, a nawet niejednoznaczne pod względem oceny prawnej, a więc w praktyce sposób realizacji czynności może budzić kontrowersje. Dotyczy to np. sytuacji, gdy nieruchomość jest szczelnie ogrodzona, ale stosunkowo niedaleko od niej znajduje się wzniesienie, z którego szczytu widać, co dzieje się za murem posesji. W innym przypadku, pomimo szczelnego ogrodzenia, są miejsca (np. brama wjazdowa) z których da się obserwować wewnętrzny teren. Rozstrzygnięcie takich nietypowych okoliczności nie sposób dokonać *in abstracto*, ale dopiero uwarunkowania konkretnego przypadku mogą okazać się miarodajne do rzeczowej analizy i podjęcia decyzji w sprawie. Niemniej, w każdym przypadku należy kierować się „zdrowym rozsądkiem” z jednej strony, a z drugiej szanować konstytucyjne prawa do prywatności przyznane każdemu obywatelowi.

Rejestracja obrazu (ewentualnie także dźwięku), na podstawie art. 15 ust. 1 pkt 5a u.Pol, z wykorzystaniem BSP powinna być należycie udokumentowana w teczce sprawy operacyjnej poprzez:

- zamieszczenie notatki służbowej lub innych dokumentów potwierdzających, że warunki prawno-administracyjne przeprowadzenia lotu zostały spełnione; może to być krótki zapisek albo zgoda/ zezwolenie/

- uzgodnienie, jeśli realizacja czynności wymagała współdziałania z organami administracji publicznej,
- pisemnej zgody na użycie drona wydanej przez osobę, która w strukturze służby odpowiada za kontrolę nad czynnościami operacyjno-rozpoznawczymi; uzyskanie zgody może być poprzedzone złożeniem przez funkcjonariusza policji odpowiedniego wniosku o zarządzenie wykorzystania bezzałogowego statku powietrznego w pracy operacyjnej,
  - dokumentów z realizacji czynności ze wskazaniem efektów, jakie uzyskano w wyniku użycia bezzałogowego statku powietrznego,
  - załączniku w postaci cyfrowego nośnika danych z zarejestrowanym obrazem i dźwiękiem.

Spełnienie wskazanych wymogów potwierdzi z jednej strony, że procedury techniczne, administracyjne oraz wynikające z ustawy o Policji użycia drona, zostały dochowane; ponadto pozwoli na właściwe udokumentowanie przeprowadzonej czynności, a więc sprawi, że uzyskany materiał będzie pełnowartościowym dowodem, gdyby zarejestrowany obraz zawierał informacje świadczące o popełnieniu przestępstwa i został kiedyś przekazany do postępowania procesowego lub stanowił o wszczęciu śledztwa lub dochodzenia.

O tym, czy sam fakt użycia drona, a ponadto uzyskane dzięki niemu materiały w postaci zapisu audio–video, będą miały charakter niejawny w rozumieniu ustawy z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych¹⁷ decyduje charakter konkretnej czynności i uzyskanego przy jej zastosowaniu materiału ocenianego pod kątem materialnoprawnej definicji takich informacji z art. 1 ust. 1 u.i.n. Chodzi o wiadomości, których nieuprawnione ujawnienie spowodowałoby lub mogłoby spowodować szkody dla Rzeczypospolitej Polskiej albo byłoby z punktu widzenia jej interesów niekorzystne, także w trakcie ich opracowywania oraz niezależnie od formy i sposobu ich wyrażania. Faktem jest, że w sporze toczącym się przed sądami administracyjnymi pomiędzy Szefem Centralnego Biura Antykorupcyjnego, a jedną z działających w Polsce Fundacji i dotyczącym udostępnienia informacji o wykorzystywaniu przez CBA bezzałogowych statków powietrznych do realizacji przez Biuro ustawowych zadań, Szef CBA odmówił ich udostępnienia powołując się na przepisy u.i.n. Stwierdził bowiem, że informacja o technicznych możliwościach CBA w tym ewentualnym posiadaniu bezzałogowych statków powietrznych (dronów) jest szczegółową informacją dotyczącą organizacji, form i metod pracy operacyjnej służby i podlega zasadom ochrony informacji

---

¹⁷ Tekst jedn. Dz. U. z 2019 r., poz. 742; z 2022 r., poz. 655, 1933, dalej: u.i.n.

niejawnych¹⁸. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie przychylił się do stanowiska Biura orzekając, że udzielenie informacji w tym zakresie przyczyniłoby się niewątpliwie do ujawnienia poziomu zaawansowania organizacyjnego, technicznego czy innowacyjności stosowanych metod, form czy środków pracy operacyjnej, a to spowodowałoby lub mogłoby spowodować szkody dla Rzeczypospolitej Polskiej albo byłoby z punktu widzenia jej interesów niekorzystne¹⁹. W praktyce jednak zachowanie „w tajemnicy” realizacji czynności operacyjno-rozpoznawczych z wykorzystaniem drona może stanowić pewną trudność, jeśli regulacje prawa lotniczego ustanawiają obowiązek powiadomienia odpowiedniego organu o planowanej akcji. Przesłębpcy mogą zatem podejmować kontrdziałania w celu ustalenia, czy na danym terenie służby ochrony prawa wykorzystywały bezzałogowe statki powietrzne, a autorzy posiadają wiedzę, że rzeczywiście dochodziło do takich sytuacji.

3. Kontrola operacyjna

Przepis art. 19 ust. 1 u.Pol stanowi, że przy wykonywaniu czynności operacyjno-rozpoznawczych, podejmowanych przez policję w celu zapobieżenia, wykrycia, ustalenia sprawców, a także uzyskania i utrwalenia dowodów, ściganych z oskarżenia publicznego, umyślnych przestępstw tzw. katalogowych, gdy inne środki okazały się bezskuteczne albo będą nieprzydatne, sąd okręgowy może, w drodze postanowienia, zarządzić kontrolę operacyjną, na pisemny wniosek Komendanta Głównego Policji, złożony po uzyskaniu pisemnej zgody Prokuratora Generalnego. Kontrola może polegać na niejawnym uzyskiwaniu i utrwalaniu przy pomocy drona obrazu lub dźwięku osób z pomieszczeń, środków transportu lub miejsc innych niż miejsca publiczne (art. 19 ust. 6 pkt 2 u.Pol)²⁰. W świetle przytoczonej regulacji oraz wykorzystania BSP do kontroli operacyjnej podstawowego znaczenia nabiera udzielenie odpowiedzi na pytanie, kiedy nieruchomości będzie miała charakter „miejsca innego niż miejsce publiczne”.

---

¹⁸ Stanowisko Szefa CBA przytoczone w wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 2 lutego 2018 r., sygn. I OSK 668/16, LEX nr 2475548.

¹⁹ Uzasadnienie do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 2 lutego 2018 r., sygn. I OSK 668/16, LEX nr 2475548.

²⁰ Podobnie K. Kula: „Kiedy jednak plan operacji zakłada rejestrowanie za pomocą drona obrazu lub dźwięku w miejscu innym niż publiczne (np. prywatne mieszkanie), jego użycie zarządza sąd, a realizacją zajmuje się Służba Kontrwywiadu Wojskowego”, (w:) K. Kula, Drony w służbie SKW i żandarmerii – na co pozwala prawo?, <https://defence24.pl/drony-w-sluzbie-skw-i-zandarmerii-na-co-pozwala-prawo>, data odczytu: 29 grudnia 2023 r.

Jeśli nieruchomości jest ogrodzona w taki sposób, iż właściciel/użytkownik terenu uczynił ją niedostępną dla widoku osób z zewnątrz, to stanowi ona inne miejsce niż publiczne. Jednak określenie „ogrodzony teren” może być różnie interpretowane zarówno pod względem prawnym, jak i w odczuciu osoby indywidualnej. Sąd Najwyższy²¹, dokonując wykładni art. 193 § 1 k.k., stwierdził, że teren ogrodzony to obiekt, którego granice zostały wyznaczone ciągłym ogrodzeniem. Nie ma znaczenia rodzaj tego ogrodzenia, ale nie stanowi terenu ogrodzonego np. zaznaczenie jego granic jedynie słupami. Jeśli słupy zostałyby ze sobą połączone, wówczas można mówić o ogrodzeniu. Wysokość tego ogrodzenia nie ma znaczenia; nie będzie nim natomiast rów otaczający teren, a także – co do zasady – drzewa zasadzone na granicy działki wyznaczające ową granicę. Ogrodzenie będzie stanowił, zdaniem Sądu Najwyższego, parkan, mur, sztachety, płot oraz drut kolczasty. J. Lachowski dodaje, że ogrodzenie istnieje w sytuacji, gdy drzewa (np. iglaki) są zasadzone tak gęsto, że znacznie utrudniają wejście na dany teren, a nawet ograniczają lub wręcz uniemożliwiają obserwowanie z zewnątrz tego, co dzieje się tam dzieje; drzewa takie mogą przypominać żywopłot, który traktuje się, jako ogrodzenie. Ogrodzeniem nie będzie fosa; trudno również traktować, jako ogrodzenie, rzekę, czy też samą tabliczkę z napisem „Wstęp wzbroniony. Teren prywatny”²².

Powyżej przytoczone orzecznictwo oraz poglądy doktryny mogą być pomocne, ale nie decydujące, w wykładni zwrotu „miejsce inne niż miejsce publiczne” użytego w art. 19 ust. 6 pkt 2 u.Pol. W tym przypadku podstawowe znaczenie będzie miało to, czy posiadacz nieruchomości rzeczywiście odgrodził ją tak od świata zewnętrznego, że informacje o tym, co dzieje się na nieruchomości, są niedostępne dla osób postronnych. Swoją wolę w tym zakresie właściciel nieruchomości zmanifestuje zazwyczaj poprzez budowę solidnego ogrodzenia w postaci wysokiego, szczelnego, muru. Sprawí on, że osoby znajdujące się poza terenem prywatnym nie będą mogły obserwować tego, co się na nim dzieje: kto jest na posesji, jak się zachowuje, z kim rozmawia, ale także co jej rozładowywane lub wnoszone do zabudowań, jakie przedmioty znajdują się za bramą itd. Chociaż w literalnym brzmieniu art. 19 ust. 6 pkt 2 u.Pol mówi tylko o rejestracji „osób”, to funkcjonalna oraz systemowa wykładnia komentowanego przepisu decyduje o tym, że znajduje on zastoso-

---

²¹ Postanowienie Sąd Najwyższego z dnia 9 lipca 2013 r., sygn. III KK 73/13, LEX 1353965.

²² J. Lachowski, Komentarz do art. 193 Kodeksu karnego, (w:) V. Konarska-Wrzošek (red.), Kodeks karny. Komentarz, Lex 2023.

wanie do „inwigilowania” miejsca niepublicznego nawet, jeśli w danym momencie nikt nie przebywa na nieruchomości.

Przepis art. 50 Konstytucji RP²³ zapewnia nienaruszalność mieszkania, a jego przeszukanie może nastąpić jedynie w przypadkach i w sposób określony na podstawie ustawy. Chodzi zatem o podstawową wolność jednostki o charakterze osobistym, służącą jej psychicznej integralności i posiadającą jednoznaczny związek z godnością osoby ludzkiej. Wspomniany przepis również kształtuje prawo do prywatności, a nienaruszalność mieszkania nie sprowadza się tylko do zakazu bezpodstawnego przeszukiwania, ale zabrania także wszelkiego nieuprawnionego wkraczania i przebywania w mieszkaniu. P. Sarnecki zauważa, że nie tylko „przeszukanie”, ale również inne wkroczenia do cudzych mieszkań przez funkcjonariuszy publicznych, może nastąpić „jedynie w przypadkach określonych przez ustawę i w sposób w niej określony”²⁴. Na gruncie prawa karnego treść art. 50 Konstytucji RP odczytywać należy w powiązaniu z art. 193 k.k., który chroni tzw. mir domowy, a więc penalizuje zachowanie polegające na wdarciu się do cudzego domu, mieszkania, lokalu, pomieszczenia albo ogrodzonego terenu. Widać zatem, że ochrona „miru domowego”, mając na uwadze literalne brzmienie ww. przepisu, ujęta jest szerzej w Kodeksie karnym, aniżeli w ustawie zasadniczej. Oprócz przedmiotu ochrony, jakim jest mieszkanie, art. 193 k.k. mówi także o ochronie ogrodzonego terenu niezależnie od tego, czy aktualnie przebywa na nim osoba uprawniona, czy też nieruchomość jest chwilowo nieużytkowana, albo jej prawowity posiadacz znajduje się wewnątrz budynku. Jak słusznie zaznaczył A. Zoll, „ujęcie przedmiotu ochrony, jako wolności od naruszeń prawa do decydowania o możliwości przebywania innych osób w określonych w art. 193 k.k. miejscach pozwala na ustalanie owego naruszenia w tych wypadkach, w których wdarcie się do danego miejsca odbyło się pod nieobecność lub bez wiedzy osoby uprawnionej”²⁵. Trybunału Konstytucyjnego wielokrotnie podkreślał, że proces interpretacji pojęć konstytucyjnych powinien przebiegać w odwrotnym kierunku, aniżeli norm niższego rzędu, a więc to przepisy konstytucyjne powinny narzucać sposób i kierunek wy-

---

²³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

²⁴ P. Sarnecki, Komentarz do art. 50 Konstytucji RP, (w:) L. Garlicki (red.), M. Zubik (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz. Tom II, wyd. II, Wydanie Sejmowe 2016, Lex.

²⁵ A. Zoll, Komentarz do art. 193 Kodeksu karnego, (w:) W. Wróbel (red.), A. Zoll (red.), Część szczególna. Tom II. Część I. Komentarz do art. 117–211a, WKP 2017, Lex.

kładni postanowień zawartych w innych aktach normatywnych²⁶. Nie ulega natomiast wątpliwości, że prawo do prywatności, dotyczy także wolności od nieuprawnionej ingerencji w strefę posiadania niezależnie od tego, czy aktualnie przebywają ludzie w owej „strefie”.

W przypadku, gdy środkiem technicznym do realizacji kontroli operacyjnej jest dron, to sentencja wniosku właściwego komendanta policji o zarządzenie kontroli brzmiałaby: „Kontrola operacyjna polegająca na uzyskiwaniu i utrwalaniu obrazu i dźwięku osób z pomieszczeń, środków transportu lub miejsc innych niż miejsca publiczne dotyczyć będzie rejestracji obrazu prywatnej posesji zlokalizowanej w miejscowości /.../ i oznaczonej jako działka ewidencyjna nr /.../, dla której Sąd Rejonowy w /.../ prowadzi księgę wieczystą nr /.../ o kryptonimie /.../; zostanie zastosowana wobec użytkownika tej nieruchomości: /.../”. W opisanym przypadku przedmiot kontroli stanowi nieruchomość gruntowa, którą indywidualizuje się w taki sposób, aby bez żadnych wątpliwości można było ją zindywidualizować i w przyszłości zweryfikować, czego dotyczą narzania. Jeśli chodzi o środek techniczny zastosowany do rejestracji obrazu i dźwięku z miejsca innego, aniżeli miejsce publiczne, to policja nie ma obowiązku wskazywać, o jaki konkretnie model BSP chodzi. Wynika to z treści art. 20a ust. 1 u.Pol zgodnie z którym w związku z wykonywaniem zadań w ramach czynności operacyjno-rozpoznawczych, Policja zapewnia ochronę form i metod realizacji takich zadań. Nie sposób jednakże wykluczyć sytuacji, że oznaczenie konkretnego drona okaże się niezbędne po to, aby treść wniosku o zarządzenie kontroli brzmiała logicznie np. sąd i prokurator uznał, że realizacja kontroli jest możliwa pod względem technicznym. Warto wówczas w uzasadnieniu wniosku opisać właściwości bezzałogowego statku powietrznego, co do możliwości rejestracji obrazu. Podobna informacja może okazać się niezbędna także na etapie oceny przez prokuratora notatki z zakończonej kontroli operacyjnej, realizowanej w ramach uprawnień kontrolnych. Ważne jest ponadto wskazanie we wniosku o zarządzenie kontroli, jaki materiał zamierza się uzyskać w ramach niejawnej inwigilacji; może ona dotyczyć uzyskiwania i utrwalania obrazu lub dźwięku osób, która znajduje się na prywatnej posesji, usytuowanych tam urządzeń czy wyglądu zaparkowanych pojazdów. W takich przypadkach zawsze trzeba brać pod uwagę zasadę subsydiarności podejmowanych działań; jeśli zatem można ustalić cechy indywidualne wspomnianych pojazdów za pomocą mniej inwazyjnych środków, np. obserwacji miejsc publicznych (drogi prowadzącej do nieru-

---

²⁶ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 marca 2000 r., sygn. P 5/99, OTK 2000, nr 2, poz. 60.

chomości), to nie powinno się sięgać do najbardziej zaawansowanych form i metod pracy operacyjnej.

Zgodnie z art. 16 ust. 17 u.Pol, materiały zgromadzone podczas stosowania kontroli operacyjnej przy użyciu BSP, niezawierające dowodów pozwalających na wszczęcie postępowania karnego lub dowodów mających znaczenie dla toczącego się postępowania karnego, podlegają niezwłocznemu, protokolarnemu i komisijnemu zniszczeniu. W innym przypadku nagrania wraz z dokumentacją o zastosowaniu drona Komendant Główny Policji lub komendanci pozostałych jednostek organizacyjnych tej formacji, przekazują właściwemu prokuratorowi. Czynności realizowane po zakończeniu takiej kontroli będą odznaczały się pewną specyfiką, np. okres rejestracji obrazu może mieć nietypowy charakter; o ile zarządzone przez sąd na podstawie art. 19 ust. 6 pkt 1 u.Pol utrwalanie treści rozmów telefonicznych trwa nieprzerwanie przez okres 3 miesięcy, to trudno przypuszczać, aby środek techniczny w postaci bezzałogowego statku powietrznego stosowano nieprzerwanie przez tak długi czas. Bardziej prawdopodobne jest natomiast, że po wydaniu przez sąd stosowanego postanowienia dron zostanie użyty jednorazowo lub w kilku terminach, co powinno znaleźć odzwierciedlenie w notatce końcowej z realizacji czynności.

4. Wykładnia art. 19a ust. 6 u.Pol w aspekcie rejestracji obrazu i dźwięku przy „zakupie kontrolowanym”

Treść art. 19a ust. 6 u.Pol ma niejednoznaczny charakter, co powoduje, że jego wykładnia budzi kontrowersje, a stosowanie zbyt często jest nieprawidłowe. Stanowi on, że „Czynności, o których mowa w ust. 1 i 2, mogą być niejawnie rejestrowane za pomocą urządzeń służących do rejestracji obrazu lub dźwięku”. Przepis ten można interpretować na cztery sposoby:

- art. 19a ust. 6 u.Pol stanowi samodzielną podstawę do rejestracji obrazu lub dźwięku przy zakupie kontrolowanym niezależnie od tego, czy ma się do czynienia z miejscem publicznym lub innym miejscem aniżeli miejsce publiczne,
- przepis ten jest samodzielną podstawą do rejestracji obrazu lub dźwięku przy zakupie kontrolowanym, ale tylko w miejscach innych niż miejsca publiczne,
- art. 19a ust. 6 u.Pol stanowi samodzielną podstawę do rejestracji obrazu lub dźwięku przy zakupie kontrolowanym tylko miejsc publicznych,
- funkcjonuje pogląd, że art. 19a ust. 6 u.Pol stanowi samodzielną podstawę do rejestracji obrazu i dźwięku niezależnie od tego, czy ma się do czynienia z miejscem publicznym, czy niepublicznym, ale uzyskany w ten sposób materiał wykorzystuje się tylko dla udokumentowania

zakupu kontrolowanego na wewnętrzne potrzeby policji, a więc nie można przekazać go do procesu.

Poddając krytyce zaproponowane wyżej rozwiązania stwierdzić należy, że art. 19a ust. 6 u.Pol nie może stanowić samodzielnej podstawy do rejestracji obrazu lub dźwięku na podstawie decyzji prokuratora lub komendanta policji w innym miejscu aniżeli miejsce publiczne, gdyż kontrolę operacyjną zarządza tylko sąd. Jest to niepodważalny standard w krajach Unii Europejskiej, ugruntowany w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, polskiego Trybunału Konstytucyjnego i krajowych sądów powszechnych. Trybunał Konstytucyjny w fundamentalnym wyroku dotyczącym kontroli operacyjnej z 2014 r. stwierdził, że procedura wyrażania zgody na zastosowanie środka niejawnego pozyskiwania informacji nie może ograniczać się jedynie do kwestii formalnych, a właściwym organem uprawnionym do wydania zgody na kontrolę operacyjną powinien być niezależny i zewnętrzny w stosunku do organów władzy wykonawczej organ – najlepiej sąd. Nie jest takim organem prokurator szczególnie, jeśli jego status służbowy pozostaje w jakiejś zależności od władzy wykonawczej²⁷.

Oceny takiej nie zmieniają zapisy rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 marca 2002 r. w sprawie sposobu przeprowadzania i dokumentowania przez Policję niejawnego nadzoru wytwarzania, przemieszczania, przechowywania i obrotu przedmiotami przestępstwa²⁸, którego § 2 ust. 3 stanowi, że obserwowanie może być prowadzone przy użyciu urządzeń technicznych utrwalających dźwięk lub obraz, a także urządzeń technicznych umożliwiających obserwowanie bez utrwalania dźwięku lub obrazu, w tym poprzez ustalanie położenia osób lub przedmiotów. Skoro, zgodnie z art. 19 ust. 6 pkt 2 u.Pol, niejawne uzyskiwanie i utrwalanie obrazu lub dźwięku osób z miejsc innych aniżeli miejsca publiczne stanowi metodę kontroli operacyjnej, to przepis rangi podustawowej nie może tego zmienić. Myli się

---

²⁷ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 lipca 2014 r., sygn. K 23/11, OTK-A 2014, nr 7, poz. 80. W wyroku z dnia 12 stycznia 2016 r. Europejski Trybunał Praw Człowieka (sprawa nr 37138/14, Szabo i Vissy v. Węgry) stwierdził: „W dziedzinie, w której wystąpienie potencjalnych nadużyć w indywidualnych przypadkach jest tak łatwe i może mieć tak szkodliwe konsekwencje dla całego demokratycznego społeczeństwa, co do zasady pożądanym jest powierzenie nadzoru nad stosowaniem środków kontroli niejawnego sądowi, jako że kontrola sądowa zapewnia najlepsze gwarancje niezawisłości, bezstronności i prawidłowej procedury”. Podobnie: wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 26 kwietnia 2007 r. w sprawie Dumitru Popescu przeciwko Rumunii, skarga nr 71525/01, opublikowano: www.echr.coe.in.

²⁸ Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 września 2020 r., poz. 1514.

zatem K. Kukła twierdząc, że ograniczenie w zakresie miejsca wykorzystania drona nie obowiązuje Żandarmerii Wojskowej²⁹, gdy realizuje ona czynności zakupu kontrolowanego lub przesyłki niejawnie nadzorowanej³⁰. Nie ma przy tym znaczenia, czy bezzałogowy statek powietrzny znajduje się w strefie prywatnej, czy poza nią i z dużej odległości filmuje nieruchomość. Liczy się bowiem charakter uzyskiwanych przez policję informacji, czy dotyczą one życia prywatnego „figuranta”, a nie rodzaj i sposób zastosowania środka technicznego do ich uzyskania.

Rejestracja miejsca niepublicznego opisana w pkt 4 wyliczenia, tj. bez zgody sądu, ale jedynie dla wewnętrznych potrzeb policji, byłaby naruszeniem prawa, gdyż przepisy ustanawiają jasny cel realizacji kontroli operacyjnej, a normy gwarancyjne zabraniają jego rozszerzenia na „jakieś” inne zadania. Celem tym jest sprawdzenie uzyskanych wcześniej wiarygodnych informacji o przestępstwie oraz ustalenie sprawców i uzyskanie dowodów przestępstwa w ramach zakupu kontrolowanego. Zgodnie z art. 19a ust. 7 u.Pol w przypadku uzyskania dowodów pozwalających na wszczęcie postępowania karnego lub mających znaczenie dla toczącego się postępowania karnego właściwy komendant policji przekazuje właściwemu prokuratorowi wszystkie materiały zgromadzone podczas „zakupu kontrolowanego”. Przeznaczenie takich materiałów tylko do wewnętrznego wykorzystania stanowiłoby naruszenie art. 19a ust. 7 u.Pol, a w konsekwencji zatajenie przez policję dowodów przestępstwa w sytuacji, kiedy formacja ta jest bezpośrednio zobowiązana do wykrywania przestępstw oraz ściganie ich sprawców (art. 1 ust. 2 pkt 4 u.Pol).

Wnioski płynące z dotychczasowej analizy pokazują, że art. 19a ust. 6 u.Pol stanowi samodzielną podstawę do rejestracji bez zgody sądu obrazu lub dźwięku przy zakupie kontrolowanym dokonywanym tylko miejscach publicznych, ale w takim przypadku jest to regulacja zbędna, skoro rejestrację taką można wykonywać na podstawie art. 15 ust. 1 pkt 5a u.Pol. Trudno zatem przeprowadzić wykładnię art. 19a ust. 6 u.Pol w taki sposób, aby sprostać założeniu, iż ma się do czynienia z racjonalnym ustawodawcą i przepis ten ma logiczny sens na gruncie zarówno ustawy policyjnej, jak również w całym systemie prawa. Nasuwa się przeciwny

---

²⁹ W art. 32 ust. 5 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r., poz. 1266, 1860) znajduje się podobny zapis, jak w ustawie o Policji, w brzmieniu: „Przy wykonywaniu czynności, o których mowa w ust. 1 i 2, mogą być stosowane środki techniczne umożliwiające uzyskiwanie i utrwalanie treści informacji, w tym obrazu lub dźwięku”.

³⁰ K. Kula, Drony w służbie SKW i żandarmerii – na co pozwala prawo?, <https://defence24.pl/drony-w-sluzbie-skw-i-zandarmerii-na-co-pozwala-prawo>, data odczytu: 29 grudnia 2023 r.

wniosek, że art. 19a ust. 6 u.Pol jest niekonstytucyjny. Konstytucyjna ochrona wolności człowieka odnosi się bowiem do sfery jego prywatności ze wszystkimi wynikającymi z tego konsekwencjami, co oznacza swobodę działania jednostek w ramach wolności, aż do granic przyjętych w ustawie. Dopiero jednoznaczna regulacja ustawowa może nakładać ograniczenia tak rozumianej wolności poprzez np. rejestrację obrazu i dźwięku obejmującą strefę prywatną człowieka. Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie podkreślał, że niedopuszczalne jest domniemywanie kompetencji władzy publicznej w zakresie ingerencji w wolność jednostki;³¹ przeciwnie, wszelkie ograniczenie prawa do prywatności muszą wynikać z precyzyjnych oraz jednoznacznych przepisów ustawy po to, aby policja miała jasno wyznaczone granice działania, a obywatele wiedzieli, jakie działania są dopuszczalne w ramach czynności operacyjno-rozpoznawczych. Już ponad ćwierć wieku temu Europejski Trybunał Praw Człowieka stwierdził, że formy kontroli operacyjnej stanowią poważną ingerencję w życie prywatne, a tym samym muszą opierać się na ustawie, która jest szczególnie precyzyjna. Koniecznym zatem jest przyjęcie jasnych, szczegółowych przepisów w tym przedmiocie, zwłaszcza, iż dostępna technologia z każdym dniem staje się coraz bardziej wyrafinowana³². W innym orzeczeniu europejski Trybunał wskazał, że „prawo musi być dostatecznie jasne w swych sformułowaniach, by dać obywatelom odpowiednie wskazówki odnośnie do okoliczności i warunków, w jakich władze publiczne są uprawnione do działania w tajemnicy i do potencjalnie niebezpiecznej ingerencji w prawo do życia prywatnego”³³. Wymogów tych nie spełnia w żadnej mierze art. 19a ust. 6 u.Pol.

5. Czynności procesowe

Bezzałogowe statki powietrzne mogą być pomocne w realizacji takich czynności procesowych, jak oględziny, eksperyment procesowy i przeszukiwanie; we wskazanych przypadkach podstawą prawną ich zastosowania będą odpowiednio: art. 207 k.p.k., art. 211 k.p.k. oraz art. 220 k.p.k. Jako przykład wykorzystania dronów można podać sytuację, gdy zachodzi konieczność zapoznania się przez organ procesowy z rozległym terenem, kiedy dopiero jego całościowe ujęcie daje wyobrażenie o charakterze

---

³¹ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 lipca 2014 r., sygn. K 23/11, OTK-A 2014, nr 7, poz. 80.

³² Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 24 kwietnia 1990 r. (sprawa nr 11801/85, *Kruslin v. Francja*), LEX nr 81101.

³³ Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 2 sierpnia 1984 r. (sprawa nr 8691/79, *Malone v. Wielka Brytania*), LEX nr 80974.

przestępstwa, informuje o istotnych znamionach czynu karalnego, a więc umożliwia ustalenie okoliczności faktycznych sprawy oraz przyjęcie właściwej kwalifikacji prawnej. Z uwagi na duże możliwości rejestracji obrazu przy użyciu kamery umieszczonej na bezzałogowym statku powietrznym, gdy rozległy zasięg obiektywu pozwala sfotografować odległe obiekty lub powiększyć je w kadrze, to oględziny z jego zastosowaniem mogą dotyczyć zapoznania się przez organ procesowy z charakterem nielegalnego składowiska odpadów (art. 183 k.k.), które zostały porzucone w wyrobiskach po eksploatacji kopalni, czy na działkach rolnych lub leśnych. Użycie drona będzie tym bardziej uzasadnione, jeśli bezpośrednie zetknięcie się z przedmiotem oględzin stwarzałoby niebezpieczeństwo dla zdrowia, a nawet życia człowieka, gdy chodzi np. o materiały toksyczne lub umieszczone w taki sposób, że do nich jest znacznie utrudnione, a wręcz niemożliwe. Wykorzystanie bezzałogowego statku powietrznego może posłużyć także do kryminalistyczno-procesowego zabezpieczenia śladów i dowodów popełnienia przestępstwa w przypadku sprowadzenia zdarzenia powszechnie niebezpiecznego (art. 165 k.k.), katastrofy komunikacyjnej (art. 173 k.k.)³⁴ oraz związanego z zanieczyszczeniem środowiska w dużych rozmiarach (art. 182 k.k.)³⁵. Zabezpieczenie śladów przez BSP może odnosić się do ich utrwalenia w formie nagrania audio–wideo, ale ponadto pobrania fizycznych próbek materiału do badań, a nadto podejmowania i przenoszenia przedmiotów szczególnie wtedy, gdy są one niebezpieczne dla człowieka (materiały wybuchowe) albo znajdują się w miejscu niedostępnym ze względu na usytuowanie w terenie lub wysoką temperaturę (pożar). W trakcie przeszukania dron można uzbroić w kamerę termowizyjną oraz noktowizyjną, co pozwoli na ujawnienie miejsca ukrywania się osób (np. nielegalnych imigrantów).

W przypadku użycia dronów do czynności procesowych, oprócz odpowiedniego wykorzystania statku pod względem technicznym (ustawienie kamery, dobór wysokości lotu, umiejętności pilotowania itd.) równie ważne jest zachowanie reżimu narzucanego przez przepisy procedury karnej. Chociaż opisywane czynności będą miały specyficzny charakter,

---

³⁴ P. Mazur, J. Chojnacki, Wykorzystanie dronów do rekonstrukcji wypadków komunikacyjnych, file:///C:/Users/Opitek/Downloads/71_Mazur_Wykorzystanie%20dronow%20do%20rekonstrukcji%20wypadkow.pdf, data odczytu: 5 października 2023 r.

³⁵ W Internecie można odnaleźć materiały dotyczące oględzin z użyciem drona, np. w dniu 25 maja 2021 r. inspektorzy Delegatury Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska we Włocławku dokonali oględzin terenu działki w miejscowości Łowiczek, gmina Bądkowo z wykorzystaniem drona (na działce wybuchł pożar nielegalnie składowanych odpadów), zob. <https://wios.bydgoszcz.pl/aktualnosci/ogledziny-terenu-pozarze-w-lowiczku-z-uzyciem-drona/>, data odczytu: 5 października 2023 r.

to ich realizacja wymaga zachowania wszystkich rygorów przewidzianych w k.p.k. dla oględzin, eksperymentu procesowego lub przeszukania. Zgodnie z art. 143 k.p.k. wymagają one spisania protokołu, w którym powinny się znaleźć informacje o tym, że cała czynność lub jeden z jej etapów realizowana była przy wykorzystaniu BSP. W protokole wskazać należy ponadto dane indywidualizujące urządzenie (rodzaj, typ, numer seryjny maszyny) oraz miejsce i czas jego pracy. W konkretnym przypadku istotny może okazać się szczegółowy opis warunków atmosferycznych lub innych okoliczności, które wpłynęły lub mogły oddziaływać na jakość obrazu utrwalonego za pomocą kamery (np. opady deszczy lub śniegu, zadymienie terenu, pora nocna itp.). Operatora drona uznać należy za specjalistę w rozumieniu art. 205 k.p.k. i wskazać go w protokole oględzin lub przeszukania, jako uczestnika czynności procesowej, podobnie, jak oznaczyć należy wszystkie inne osoby biorące w niej udział. Oględziny (przeszukanie) prowadzi prokurator obecny na miejscu zdarzenia, a jeśli nie uczestniczy on w czynności, to oględzinami kieruje funkcjonariusz stojący na czele grupy dochodzeniowo-śledczej, a nie specjalista sterujący dronem.

W treści protokołu, oprócz ujawnionych śladów i dowodów, wskazuje się od jakiego momentu statek włączył się do realizacji czynności oględzin i kiedy zakończył pracę z podaniem, co za pomocą drona zarejestrowano. Grupa oględzinowa powinna na bieżąco (online) śledzić obraz rejestrowany przez kamerę, gdyż stanowi to warunek bezpośredniego, chociaż specyficznego, zapoznania się przez organ procesowy z przedmiotem oględzin. Obraz taki może być wyświetlany nie tylko na pulpicie znajdującym się na wyposażeniu ekipy oględzinowej, ale także transmitowany przez Internet na duże odległości do odbiornika znajdującego się w siedzibie prokuratury i policji. Zaaprobować należy pogląd, że równocześnie do rejestracji obrazu, powinien być sporządzany protokół. Nic nie stoi na przeszkodzie, aby po pewnym czasie od oględzin prokurator lub funkcjonariusz policji ponownie odtworzył zapis obrazu uzyskanego kamerą BSP i dokonał ponownych jego protokolarnych oględzin, ale zawsze będzie to czynność wtórna wobec działań na miejscu zdarzenia. Dlatego jako niedopuszczalną pod względem procesowym należy uznać sytuację, gdy prokurator jest biernym uczestnikiem oględzin, nie wie, co maszyna rejestruje i dopiero po jakimś czasie odtwarza zapis obrazu i dokonuje w tym sposobem oględzin miejsca zdarzenia.

Załącznik do protokołu stanowić będzie nośnik pamięci na którym zarejestrowano obraz i/lub dźwięk uchwycony przez dron. Materiał dowody powinien być zabezpieczony kryptograficznie w taki sposób, aby oryginalność

i niezmiennosc zapisu byly bezsprzeczne. Załącznik mogą stanowić ponadto „papierowe” wydruki zdjęć mających szczególne znaczenie dla sprawy lub stanowiące przykładowy materiał poglądowy. Bardzo ważną rzeczą jest odpowiednie zabezpieczenie nośnika z zapisem audio–wideo, zarówno pod względem kryminalistycznym, jak i procesowym. W pierwszym przypadku chodzi o umieszczenie ich w bezpiecznym opakowaniu tak, aby nie uległ uszkodzeniu lub zniszczeniu oraz jednoznacznie dokumentowały, w jakich rękach znajdowało się nagrania i kto je odtwarzał. Zabezpieczenie procesowe śladu stanowi prawidłowo sporządzony protokół oględzin.

6. Zakończenie

Innowacyjne produkty technologiczne dają Policji nowe możliwości poszukiwania śladów i dowodów popełnianych przestępstw, ale z drugiej strony rodzą pytania o podstawy prawne oraz bezpieczeństwo ich stosowania. To nie tylko zagadnienia dotyczące polskich służb, ale dylematy, co do działalności takich formacji, pojawiają się w całym demokratycznym świecie. Na początku lat 90. ubiegłego stulecia amerykańskie Federalne Biuro Śledcze Policji wykorzystało urządzenie termowizyjne do zeskanowania zewnętrznych ścian budynku i ustalenia, czy ilość wydzielanego przez nie ciepła jest zgodna z lampami o wysokiej intensywności używanymi do uprawy marihuany w pomieszczeniach zamkniętych. Okazało się, że dach oraz jedna z bocznych ścian garażu były stosunkowo gorące w porównaniu z resztą domu i sąsiednimi posesjami. Na podstawie obrazu termowizyjnego sędzia federalny wydał nakaz przeszukania mieszkania mężczyzny o nazwisku Kyllo i agenci ujawnili plantację marihuany. Po tym, jak Kyllo usłyszał zarzuty dotyczące uprawy narkotyków, bezskutecznie próbował podważyć czynności agentów FBI podejmowane z wykorzystaniem kamery. Sąd uznał za pełnowartościowe dowody uzyskane na wstępnym etapie działań i dotyczące pomiarów dokonanych kamerą czującą na ciepło; orzekł, że mężczyzna nie zadbał o swoją prywatność, ponieważ nie podjął próby ukrycia ciepła emitowanego z jego domu. Nawet gdyby tak było, orzekł sąd, to nie nastąpiło naruszenie prywatności jego mieszkania, bo kamera termowizyjna nie ujawniła żadnych intymnych szczegółów z życia Kyllo, a jedynie gorące punkty na zewnątrz jego domu³⁶. Opisana sprawa przypomina rozważania dotyczące miejsca publicznego lub miejsca innego aniżeli publiczne w perspek-

---

³⁶ Kyllo v. United States: Technology Versus Individual Privacy, <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/kyllo-v-united-states-technology-versus-individual-privacy>, data odczytu: 28 grudnia 2023 r.

tywie użycia bezzałogowego statku powietrznego z zastosowaniem właściwej podstawy prawnej. W takich sprawach ponownego zdefiniowania na gruncie „prawa służb” wymagają takie zwroty, jak „miejsce publiczne”, „prywatność”, „mir domowy” itd. Być może w niedługim czasie pojawi się kolejny problem prawny, jak prawidłowo stosować bardzo zaawansowane, o małych rozmiarach, bezzałogowe statki powietrzne, które potrafią filmować to, co dzieje się w środku prywatnego pomieszczenia, a nawet wlatywać do jego środka i zbierać informacje. Dochodzą do tego zagadnienia szyfrowania przekazu rejestrowanego przez drony tak, aby osoba nieuprawniona, przy wykorzystaniu ataku typu *man-in-the-middle*, nie przechwyciła rejestrowanych treści, czy kwestie odpowiedniego kamuflażu działań z zastosowaniem BSP. Dla autorów ważne było zmierzenie się w artykule z treścią art. 19a ust. 6 u.Pol, gdyż jest to regulacja zbędna i wiele wyjaśniłoby się po jej wyeliminowaniu z ustawy o Policji.

Bibliografia

Akty prawne

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).
2. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1139 z dnia 4 lipca 2018 r. w sprawie wspólnych zasad w dziedzinie lotnictwa cywilnego i utworzenia Agencji Unii Europejskiej ds. Bezpieczeństwa Lotniczego oraz zmieniające rozporządzenia Parlamentu, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/?uri=CELEX:32018R1139>, data odczytu: 29 grudnia 2023.
3. Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r., poz. 1266, 1860).
4. Ustawa z dnia 3 lipca 2002 r. Prawo lotnicze (tekst jedn. Dz. U. z 2022 r., poz. 1235 z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (tekst jedn. Dz. U. z 2019 r., poz. 742, z 2022 r., poz. 655, 1933).
6. Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r., poz. 1047 z późn. zm.).
7. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r., poz. 344 z późn. zm.).
8. Ustawa z dnia z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (tekst jedn. Dz. U. z 2022 r., poz. 1138 z późn. zm.).

9. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (tekst jedn. Dz. U. z 2022 r., poz. 1375 z późn. zm.).
10. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r., poz. 171).
11. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 marca 2002 r. w sprawie sposobu przeprowadzania i dokumentowania przez Policję niejawnego nadzorowania wytwarzania, przemieszczania, przechowywania i obrotu przedmiotami przestępstwa (Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 września 2020 r., poz. 1514).

Orzeczenia sądów i trybunałów

1. Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 24 kwietnia 1990 r. (sprawa nr 11801/85, *Kruslin v. Francja*), LEX nr 81101.
2. Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 2 sierpnia 1984 r. (sprawa nr 8691/79, *Malone v. Wielka Brytania*), LEX nr 80974.
3. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 lipca 2014 r., sygn. K 23/11, OTK-A 2014, nr 7, poz. 80.
4. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 marca 2000 r., sygn. P 5/99, OTK 2000, nr 2, poz. 60.
5. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 2013 r., sygn. III KK 73/13, LEX 1353965.
6. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 13 listopada 2020 r., sygn. II AKa 101/20, LEX nr 3435358
7. Wyrok Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 5 października 2021 r., sygn. IV Ka 614/21, LEX nr 3274473.
8. Wyrok Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 31 stycznia 2020 r., sygn. VI Ka 1098/19, LEX nr 3044794.
9. Wyrok Sądu Rejonowego w Kielcach z dnia 13 stycznia 2022 r., sygn. IX K 685/20, LEX nr 3410555.
10. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 2 lutego 2018 r., sygn. I OSK 668/16, LEX nr 2475548.

Opracowania autorskie

1. Kula K., Drony w służbie SKW i żandarmerii – na co pozwala prawo?, <https://defence24.pl/drony-w-sluzbie-skw-i-zandarmerii-na-co-pozwala-prawo>, data odczytu: 29 grudnia 2023.
2. Lachowski J., Komentarz do art. 193 Kodeksu karnego, (w:) V. Kornańska-Wrzosek (red.), Kodeks karny. Komentarz, Lex 2023.
3. Mazur P., Chojnacki J., Wykorzystanie dronów do rekonstrukcji wypadków komunikacyjnych, file:///C:/Users/Opitek/Downloads/71_Mazur_

- Wykorzystanie%20dronow%20do%20rekonstrukcji%20wypadkow.pdf, data odczytu: 5 października 2023 r.
4. Ostrihansky M., Szmigiero M., Prawo dronów. Bezzałogowe statki powietrzne w prawie Unii Europejskiej oraz krajowym, Rozdział 1. Pojęcia podstawowe, Wolters Kluwer Polska 2020, Lex.
  5. Sarnecki P., Komentarz do art. 50 Konstytucji RP, (w:) L. Garlicki (red.), M. Zubik (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz. Tom II, wyd. II, Wydanie Sejmowe 2016, Lex.
  6. Zoll A., Komentarz do art. 193 Kodeksu karnego, (w:) W. Wróbel (red.), A. Zoll (red.), Część szczególna. Tom II. Część I. Komentarz do art. 117–211a, WKP 2017, Lex.
  7. *Kyllo v. United States: Technology Versus Individual Privacy*, <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/kyllo-v-united-states-technology-versus-individual-privacy>, data odczytu: 28 grudnia 2023.
  8. <https://ulc.gov.pl/pl/drony/akty-prawne>, data odczytu: 12 września 2023 r.
  9. <https://wios.bydgoszcz.pl/aktualnosci/ogledziny-terenu-po-pozarze-w-lowiczku-z-uzyciem-drona/>, data odczytu: 5 października 2023 r.

The legal basis for the use of unmanned aerial vehicles in the execution of procedural and operational-investigative activities

Abstract

The article discusses the legal basis for the use of an unmanned aerial vehicle in procedural and operational investigative activities. The issue of when the use of a drone constitutes a form of court-ordered operational control and when it is possible to record images without court approval is crucial and particularly complicated. The author additionally reflects upon issues such as the documentation of the aforementioned activities, the filming of so-called 'controlled purchase', or inspection and search with the use of an aerial vehicle.

Key words

Drone, unmanned aerial vehicle, operational control, video and audio recording, controlled purchase, crime, police.